

Dlh je veľký. Kríza nás môže položiť

DISKUSNÉ FÓRUM

Na dosiahnutie vyrovnaného rozpočtu budú potrebné reformy, útvary ako Hodnota za peniaze by malo byť viac.

Kristína Votrubová @hn
kristina.votrubova@mafraskovakia.sk

Bratislava - Vyrovnaný rozpočet sme mali dosiahnuť už niekoľkokrát, najnovšie by to malo byť v roku 2020. Politici však podľa odborníkov tejto téme neprikladajú dostatočnú dôležitosť, náš dlh pritom značne prevyšuje odporúčané hranice. Ako zefektívniť štát a dosiahnuť znížovanie dlhu, bolo témou posledného diskusného fóra v rámci cyklu Dobehne tiger do cieľa?, ktorý organizuje Slovenská asociácia finančníkov. Hospodárske noviny vám prinášajú najdôležitejšie závery.

1. Vyrovnaný rozpočet bez reforiem nedosiahneme

Podľa európskych pravidiel štát vždy prijíma rozpočet na tri roky dopredu, záväzný je však iba ten prvý. To znamená, že cieľ o vyrovnanom rozpočte v roku 2020, ktorý figuruje v zákone prijatom na tento rok a nasledujúce dva roky, vláda nemusí dodržať. Predseda Rady pre rozpočtovú zodpovednosť Ivan Šramko upozornil, že na to, aby sa cieľ dosiahol, bude potrebné prijať ďalšie opatrenia.

O vyrovnaný rozpočet sme sa začali usilovať od nášho vstupu do Európskej únie, avšak od roku 2010 nastalo obdobie neustáleho posúvania. „Mrzí ma, keď počujem politikov ignorovať alebo počeňovať tento cieľ. Sú silné formálne aj neformálne dôvody, prečo by sme vyrovnaný rozpočet mali mať,“ uviedol Šramko. Ten prvý je, že v našich zákonoch je ukotvené, že štát má fungovať bez schodku.

Dôvody sú však aj praktické. „Dosiahnutie bezpečnej úrovne dlhu, vytvorenie dostatočného priestoru na zmiernenie následkov budúcich kríz či dosiahnutie dlhodobej udržateľnosti verejných financií,“ vysvetlil Šramko. Dodal, že práve tieto témy by mali byť pri diskusiách o rozpočte kľúčové.

Analytik a bývalý viceguvernér Národnej banky Slovenska Ján Tóth zároveň upozornil, že štát by sa mal správať presne naopak ako domácnosť. „Keď je kríza, domácnosti sa zľaknú a prestanú kupovať. To je čas, keď by to mal za ne robiť štát, pretože ak to nespraví, dôsledky sú ešte horšie,“ vysvetlil. Šramko však podotkol, že na to, aby to mohol urobiť, musí mať štát najprv dostatočnú rezervu. V zlých časoch teda treba ľuďom pomôcť vytvorením pracovných miest vďaka investíciám a, naopak, v dobrých časoch by pomáhať až tak nemal a mal by sa sústrediť na šetrenie. „V súčasnosti by sme nemali rozprávať o vyrovnanom rozpočte, ale o prebytku,“ zakončil Tóth.

2. Dlh na úrovni 40 percent

Inak sa nám v budúcnosti môže dlh vymknúť spod kontroly. Už dlho totiž prevyšuje odporúčanú hodnotu. „Maximálna prijateľná výška dlhu je 40 percent. Pre slovenskú ekonomiku je maastrichtské kritérium nedostatočné,“ uviedol Šramko. Toto pravidlo zaviedla Európska únia a maximálny dlh by podľa neho nemal prekročiť 60 percent HDP. Náš deficit má však špecifickú štruktúru, väčšinu dlhopisov totiž vlastní zahraniční veritelia. Preto, rovnako ako rozpočtová rada, aj medzinárodná organizácia OECD Slovensku ako vhodnú hranicu odporúča 40 percent. To je bezpečná hodnota, aby sme prípadnú krízu zvládli bez vážnejších dosahov.

Pred poslednou krízou, teda na konci roku 2008, mal náš dlh hodnotu 28,5 percenta, po jej prekonaní v roku 2013 to bolo už 54 percent. Šramko upozornil, že „ak by sme do krízy išli s 54 percentami, mohli by sme sa dostať do

Pred poslednou krízou v roku 2008 mal náš dlh hodnotu 28,5 percenta. Po jej prekonaní viac ako 54 percent. SNÍMKA: HN/PAVOL FUNTÁL

nemanažovateľnej situácie“. Komom roku 2017 náš deficit dosahoval výšku 51 percent, tento rok by sa mal dostať pod 50-percentnú hranicu.

3. Zdaňujeme opačne ako OECD

Tóth poukázal, že dlh sa dá riediť aj efektívnym daňovým systémom. Rozumná daňová aktivita je podľa neho taká, čo sa snaží zdaňovať nie až tak aktivitu, ale skôr majetok a spotrebu. „Bohužiaľ, toto je oblasť, kde došlo k markantnému zhoršeniu. Začali sme vyberať viac tých ‚horších‘ daní. V krajinách OECD je pritom situácia práve opačná,“ dodal.

Šramko však upozornil, že aj keď posledná analýza Svetovej banky vyhodnotila náš daňový systém ako nie až taký zlý, ukázalo sa, že daňovo-odvodové zaťaženie, ako aj celkové zdaňovanie práce, je veľmi vysoké. Podľa Tótha je jedným zo spôsobov, ako tento stav zmeniť,

Maximálna prijateľná výška dlhu je 40 percent. Pre slovenskú ekonomiku je maastrichtské kritérium nedostatočné

Ivan Šramko, Predseda Rady pre rozpočtovú zodpovednosť

zaručiť, aby peniaze odvedené na poistné naozaj aj ako poistné skončili. „Vtedy sa pracovná sila môže na odvody pozeráť ako na niečo, čo menej zaťažuje. Ak by poistný systém bol systém so silnou zásluhovosťou, bol by to akoby nútený benefit,“ objasnil. Všeobecný problém v transformujúcich sa ekonomikách je však vysoká korupcia, ktorá nemotivuje občanov a firmy platiť dane. Vzťah medzi výškou odvodov a kvalitou zdravotníctva či sociálneho systému je totiž veľmi nerovnomerný.

4. Štát potrebuje nad sebou kontrolu

Na ceste za efektívnym štátom je dôležitý aj takzvaný pohľad hodnoty za peniaze. Ten už dva roky poskytuje útvar s rovnakým názvom, ktorý spadá pod ministerstvo financií a analyzuje štátne výdavky. Podľa jeho šéfa Štefana Kišša sú dnes na Slovensku relatívne dobre kultivované makroe-

konomicke a fiškálne inštitúcie. „Ale na to, aby tiger mohol dostatočne rýchlo bežať, sú naďalej potrebné aj sektorové politiky a mikroanalýzy,“ uviedol. Najväčšou ambíciou útvaru je dosiahnuť zmenu mentality a nezameriavať sa iba na to, či bol dodržaný zákon, ale predovšetkým na to, či bola naozaj dosiahnutá najlepšia možnosť zo všetkých.

Momentálne sa útvar zameriava na analýzu štátnych investícií a revidiu výdavkov v jednotlivých rezortoch. „Náš najlepší nástroj, ako všetky tieto veci presadzovať, je rozpočet, všetky naše výsledky by mali byť jeho súčasťou. Dnes niektoré sú, niektoré nie,“ skonštatoval Kišš. Vhodné by podľa neho zároveň bolo, aby podobný útvar existoval v každej štátnej inštitúcii. Často totiž ani nevedia, či rozhodnutia, ktoré robia, sú tými najlepšími, pretože nemajú dostatok dát a analýz.

V diskusii vystúpil aj Ferdinand Varga z Boston Consulting Group, ktorá sa venuje zvyšovaniu efektivity a spolupracuje aj so štátom. Súkromné firmy podľa neho najčastejšie znižujú výdavky prepúšťaním zamestnancov, štát však uprednostňuje vyjednanie lepších cien za tovary a služby. Za príznak neefektivity označil komplikovanosť, duplicitu pracovných úloh či nevyužitý pracovný čas. Dodal, že na Slovensku „nemáme problém s prácou, máme problém s alokáciou. Je v sektoroch, kde je veľmi neefektívna, bolo by dobré preskúpiť ju.“ Na záverečnú otázku o tom, či by mal byť štát silnejší alebo slabší, všetci štyria účastníci odpovedali rovnako. Najdôležitejšie je, aby bol efektívnejší, to, akým smerom sa vyberie, je už politická otázka.

POZVÁNKA

HNeveny vás pozývajú aj na ďalšie diskusné fórum Dobehne tiger do cieľa? Tentoraz na tému Je oživenie EÚ trvalé? Podujatie sa uskutoční 25. apríla v Hotelí Aston na Bajkalskej 22 v Bratislave.

Špeciálne 2-mesačné predplatné

13-dielny seriál

- Predaj a kúpa pôdy
- Ochrana majetku a lesa
- Novinky v nájme pozemkov
- Dedenie a dlhy

2 mesiace
za 32,90 €

Dodávka novín od 2. 5. do 29. 6. 2018

Ponuka platí
do 23. 4. 2018

Objednávajte na

hnkonto.sk